

Králl Csaba

Álmodozások kora

(Fél) szezonon túl, tanulságon innen

1. rész

A kortárs tánc mögöttünk álló félévére visszatekintve kissé lehangoltan állapíthatjuk meg: nem volt túl erős a felhozatal. Alig akadt kiemelkedő, releváns előadás, de párbeszédet, vitát gerjesztő se túl sok, középszerű, helyenként kifejezetten gyenge produkciók születtek futószalagon. Ami akadt – mármint figyelemre méltó alkotás, például GERGYE KRISZTIÁN férfiszólói (*T.E.S.T. II.*), KOVÁCS GERZSON PÉTER trilógia – záró darabja *Az örök élet termékek*, LADÁNYI ANDREA *BL*-je és a tánc műfaji kategóriába elvileg már számba sem vehető új HORVÁTH CSABA premier, a *Kalevala* – mind egytől egyig már elismert alkotók nevéhez fűződik. Ez pedig megkerülhetetlenül tesz egy sommásnak tetsző megállapítást: azt tudniillik, hogy nyugtalanítóan nagy az űr – kvalitás, fanatizmus és művészi energia tekintetében – a már érett, befutott, illetve a fiatalabb generációhoz tartozó vagy éppen pályakezdő alkotók között. Nem mintha nem lenne széles és sokszínű a kortárs tánc foglalkozók köre, az erős derékhad mégis hiányozni látszik, vagy ha fel-feltűnedezik is, teljesítménye igencsak hullámló. Így aztán egy kézen meg lehet számolni, hány koreográfusnak van hosszabb távon reális esélye arra, hogy felzárkózzon a Frenák, Kovács Gerzson, Horváth Csaba nevével fémjelzett mainstreamhez, s így akár még a nagy befogadóképességű Trafó is hazai bemutatókat tervezhessen rájuk építve. Ráadásul

kopik az élcsapat: SZABÓ RÉKA folyamatosan és biztosan távolodik a tánctól (bár tavasszal épp ilyen tematikájú produkcióval rukkolt ki), Horváth Csaba – aki tán harmadik vagy negyedik alkotói korszakát éli – a fizikai színház útján jár, KUN ATTILA pedig ismét külföldre szerződött, megelégtelve az itthoni (lét)bizonytalanságot. A helyzet aggasztó – de vajon reménytelen-e? Bízhatunk-e például abban, hogyha elfogadják az előadóművészeti törvényt és stabilizálódik a függetlenek helyzete (ami számszerűleg azt jelenti, hogy a „struktúrán kívüliek” cirka kétszeresét kapnák az eddigi, mélyen alultervezett keretösszegnek), akkor újra feltámad az élet- és alkotókedv? Annyi mindenesetre biztos, nyugodtabb körülmények között lehet majd dolgozni. A szubvenció emelkedése (ami feltehetőleg nagyobb szakmai és erkölcsi megbecsüléssel is jár) ugyanis még nem minden. Nagyobb összegű támogatás még senkit nem tett tehetségesebbé.

E viszonylag sekélyes, ám nem minden tanulság nélküli fél szezonból négy előadást szemeltünk ki elemzésre. Elsősorban olyanokat, amelyek híven reprezentálják a kortárs tánc különféle irányzatait, ezerarcúságát, társműfajokkal történő töretlen elegyedését, párbeszédét, esetenként szimbiózisát. Minekutána már arra kerestük a választ, mi is a helye és szerepe a táncnak e mindent szintetizáló, összművészeti igényekkel fellépő kortárs előadóművészeti korszakban. A négy kiválasztott előadásból három – Szabó Réka, RÉTI ANNA és Gergye Krisztián legutóbbi munkája – erősen megosztotta a közönséget és a szakmát, míg Kovács Gerzson Péter május végi bemutatója az egyöntetű siker ellenére is nyitva hagyott egy fontos kérdést, amit vele és alkotói világával kapcsolatban igazán időszerű feltenni: merre tovább a trilógia után?

Az időben tőlünk legtávolabb eső premier, Szabó Réka *Nincs ott semmi, avagy alszanak-e nappal az álmok* című hatszereplős koreográfija* témaválasztásában és szerkezetileg is sok közös vonást mutat – a tavalyi Lábán-díj okán – az évad egyik legnagyobb érdeklődéssel várt bemutatójával, amit Réti Anna készített a Közép-Európa Táncszínház (KET) táncosaival *Éjszakai műszak* címmel.** Mindkét produkció az álmok és az irracionalitás, a képzelet játékának és az érzéki megcsalattatásnak légnemű és tűnékeny közegét kísérli meg színpadi keretek között megragadni, de ahogy az ilyenkor lenni szokott, gyakran épp az álomlét kiszámíthatatlansága, semmihez sem fogható varázsa illan el belőle – ami nem hiba, csupán törvényszerűség.

* Tünet Együttes: *Nincs ott semmi, avagy alszanak-e nappal az álmok*, Trafó, Budapest, 2008. február 14–16.
** Réti Anna és a Közép-Európa Táncszínház (KET): *Éjszakai műszak*, MU Színház, Budapest, 2008. április 26–27.

Szabó Réka

Nincs ott semmi, avagy alszanak-e nappal az álmok ■ Góbi Rita ■ fotó: Jókúti György

Szabó Réka

Nincs ott semmi, avagy alszanak-e nappal az álmok ■ Nagy Andrea ■ fotó: Jókúti György

Így jár általában mindenki, aki a megfoghatatlant akarja rideg számítással megfoghatóvá, empirikussá tenni. Egyébként is: a néző hajlamos modorosnak találni egy előadást, ha előre közlik vele a megfajtást, viszont készséggel akceptálja az alkotói szándékot, ha arra ő maga csodálkozhat rá a darab nézése közben. Utóbbi esetben a befogadás mintha gördülékenyebben menne, és az sem másodlagos, hogy a felfedezés teljes öröme a közönség maradhat.

Szabó Réka és Réti Anna koreográfiáin az álom művészi takaró. Szabó elsődlegesen a látvány, a szemképráztató multimédiás ötletek, Réti a színház világa felől közelít a témához. Ugyanakkor mindketten apró etűdökből, táncos egypercesekből, vizuális törmelékekből rakosgatják össze az előadást. Ami azonban Szabónak kézenfekvő – úgymint határozott elképzelés mentén felfűzni az ötleteket, megfelelő átkötéseket alkalmazni a történetzilánkok között és nem utolsósorban egységes stílusban tartani a darabot –, Rétinek még túlságosan nagy falat. Az *Éjszakai műszak*nál a fragmentáltság és kezelése többnyire esetleges, ami részben az alkotótársaként feltüntetett Kántor Kata dramaturgiai munkáját is minősíti. Az meg kifejezetten visszafelé sül el, hogy nem egy jelenetváltást csak a nézők drasztikus szembereflektorozásával tudnak megoldani; amúgy ez az effekt már szerepelt Réti Lábán-díjat érő szólójában (*Lélek pulóver nélkül*): ott dramaturgiailag indokolt volt, itt tanácstalanságról árulkodik.

SZABÓ RÉKA és a Tünet együttes hosszú és produktív kitérő után kanyarodott vissza a tánchoz, ami azzal a természetszerű következménnyel járt, hogy kizárólag táncosok (Dózsa Ákos, Góbi Rita, Nagy Andrea, Szász Dániel, Vadas Zsófia Tamera és Vass Imre) szerepelnek az előadásban. A két színész-clown, Gőz István és Kövesdi László időlegesen kispadra került, de a dramaturg Peer Krisztiánnak sem termett túl sok feladat az új bemutató körül.

Az előadás erőssége a Tünet Együttest kezdetektől jellemző játékoság, ami ezúttal a vetített, interaktív képek és az arra komponált jelenetek, mozgás-miniatúrák kölcsönhatásából fakad. Az MTA SZTAKI Médiatechnológiai Csoportja, Papp Gábor, Sárosi Anita és Vicsek Viktor vezetésével minden szempontból profi munkát végzett; és egyáltalán nem meglepő, hogy az önálló látványosságként is flott, inspiratív alapanyag, mint például a táncosok mozgását lekövető úgynevezett real time vidotechnika megbabonázta Szabót, aki mindenekelőtt arra ügyelt, hogy élő, jelentésem mondanivalóval töltsen fel a vizuális gegekre épülő mozgásképeket. Nem lehet nem figyelni azonban arra, hogy Szabó számára a mozgás mint forma, és a test mint kifejezőeszköz rég másodlagos. Ezúttal sem a mozdulatok világa, hanem a színházcsinálás rejtélye/gyönyörűsége vonzza – bár saját bevallása szerint (is) táncos produkciót készített. Ha táncos szemmel nézzük: a koreográfia voltaképpen anyagszegény és esetenként triviális. Ha színházi szemmel (a darab egészét), szemrevalóan egyesíti a vizuáltechnika legújabb vívmányait a Tünet Együttest jellemző okos színházi tartalommal.

A színpadon egyetlen hófehér ajtó (esetleg szekrény), talán átjáró az ébrenlét és az álmovilág között (tér és világítás: Szirtes Attila). A táncosok olykor résnyire nyitva felejtik: vakító fénysugár hatol be rajta vagy leskelődő tekintetek, amint kikémelelik mások álmait. Kint és bent, valóság és álom: lidérces, ám közel sem horrorisztikus csiki-csuki. Az ajtón túlról érkezőket vegytiszta tér fogadja, de még mielőtt felfognák, hová kerültek, saját képzeletük játékaivá válnak. Álmuk egyénre szabott, meglehetősen konzolidált és feltűnően dekoratív. Miután ki-ki „megküzdött” (rém)álmaival, határozott léptekkel megindul az ébredés felé, és nagy puffanással bevágja maga mögött az ajtót. Egyenesen az álmok orra előtt.

Minden szereplőnek saját története van – akár több is. Nagy Andrea apró fekete emberkék hangyamód nyüzsgő (vetített) seregével küzd, azok kétvállra fektetik, ám győzelmük pirruszi, mert „királyfi” jó, aki (álom)görcsoldó csókot lehel az ajkára. Pálcikaemberke mászik Dózsa Ákos hátán is, fekete pöttyből növekszik ember nagyságúra; virgonc liliputiból így lesz agresszív behemót, aki féltékenységi rohamában még a fiú szeretőjével is hajba kap. Góbi Rita kényszeres félelemekkel van közös kezeléslábasba zárva (a félelem szerepében: Vass Imre). Szász Dániel a saját énjét próbálja megragadni a mozgásával interakcióban álló szellemképben.

Réti Anna

Éjszakai műszak ■ Bora Gábor, Cserepes Gyula
fotó: Dusa Gábor

Vass legszívesebben a föld alá kaparná az övét, mint kutya a csontot. Nagy Andrea bohócs ugróiskolát játszik két egymást metsző, mozgó fényellipszisen. Közösségi álmaik közül a legemlékezetesebb, amikor csúszós-pörgős kúrt futnak a fehér táncszőnyegen. A számomra legkedvesebb jelenetben nem a technikai diadalmaskodik: a térben szétszóródó táncosok lehunyt szemmel, mereven állnak, csak a karjuk jár rendületlenül, ritmusra emelkedik és süllyed, kinyúlik, begömbül, visszahúzódik, hangos légzésük pszichedelikus aláfestő zene hozzá; ekkor megjelenik közöttük Nagy Andrea, körbesétál, odasimul egy-egy szereplőhöz, bele a „hadonászó” karok közé, de úgy, hogy ne ütközzön össze velük. Olyan, mint egy árva kismadár, akit a sűrű erdő minden fája egy pillanatra a védelmébe vesz.

Nagy Fruzsina jelmeztervező nem bonyolította túl a szereplők ruházatát: fekete szín minden mennyiségben, a bikinitől a kapucnis overallig, néhány tarka alsónemű, no meg fehér mintázat a hosszú ujjú fekete pólók elején, utalva a szőlőket kíséző vetítésre. Márkos Albert különös tisztaságú, szférikus zenéje ugyanolyan könnyed és játékos, mint maga az előadás. A táncosok a feladat nagyságával egyenes arányban teljesítenek, egyedül Vadas Zsófia Tamara lóg ki a sorból – neki még e könnyített verzió is komoly kihívást jelent. Góbi Rita, Nagy Andrea és Vass Imre táncán átcsap némi tűz, de ezt korántsem az, amit e technikás táncosoktól megszokhattunk. Mindazonáltal bizonyosra vehető, hogy a közönség szeretni fogja az előadást, amit az újrajátszások már igazolni is látszanak.

Kellemetlen ilyet kijelenteni, de ez a „veszély” RÉTI ANNA koreográfiáját valószínűleg nem fenyegeti – bár ő maga táncosként és díjazott szülője révén koreográfusként is méltán közönségkedvenc. Első nagyobb lélegzetű, sokszereplős munkáját látva nem hagy nyugodni a gondolat, miszerint Réti talán még önmagával sem jutott dűlőre az előadás célját és stílárís jegyeit illetően. Labdarúgó hasonlattal élve: mintha elfelejtette volna rögzíteni a szabályokat, nem jelölte volna ki a játéktérrel, és arra lődözne a labdát, amerre éppen áll, ami tapasztalatból tudjuk, nem feltétlenül vezet eredményre. Erény persze, hogy Réti nem ijed meg a saját árnyékától, hanem voltaképpen merész és kalandvágyó – ám mindez sok és kevés is egyszerre.

Sok – mert bár láthatólag van muníciója, ötletei nem igazán eredetiek, helyenként kifejezetten szimplák, történetmesélése vontatott, tele van üresjáráttal, amin a formai megvalósítás nemhogy nem javít, hanem tovább ront. Sok – mert számlálhatatlan előadóművészeti stílust, nyelvet, technikát vegyít úgy a színház, mint a tánc területéről, ám ezek kapcsolata és viszonya mindvégig tisztázatlan marad, se dramaturgiai

Réti Anna

Éjszakai műszak ■ Palcsó Nóra, Bora Gábor, Major László, Virág Melinda, Katonka Zoltán, Cserepes Gyula ■ fotó: Dusa Gábor

vezérfonál, se plasztikai elképzelés nem segíti a találkozásukat. Elindul egy úton, letér róla, másba fog, félbehagyja, újra vált, ám az is kibontatlan marad. Ugyanakkor kevés – mert jószerevével egyetlen etűd sem akad, amit ki lehetne emelni a tömegből. Hiányzik belőlük az a gondolati-formai energia, szenvedély, varázs, rafinéria, ami a színpadra állításukat visszavonhatatlanul igazolná. Helyzetgyakorlatnál valamivel többet mutatnak, igényes, szuggesztív színházi játéknál viszont nagyságrenddel kevesebbet.

Itt van egy remek társulat (nem virtuális, hanem igazi!), kiválóbbnál kiválóbb táncosokkal, és Réti feltűnően nem tud mit kezdeni velük. És ennek csak az egyik magyarázata, amit most ő is megtapasztalhatott, hogy mennyire más műfaj saját testre szólót alkotni, mint egy csupa individuumból álló közösségre koreografálni... A százfelét szétfutó előadást minden bizonyonnyal Blaskó Bori jelenései lennének hivatottak keretbe foglalni, aki mint éjszakai nővér vagy szigorú álmellenőr teljesít szolgálatot, egyrészt a színház technikai helyiségében, az irányító pult fölé görnyedve (elsőre nem is gondolnánk, hogy a darabhoz tartozik), másrészt lent a színtéren, a hernyóként bebábozódott álombrigád álmait meóvva. Egyébként ez lehet az egyedüli magyarázata annak, hogy Réti megfordítja a színpadot, minek következtében a látókkal szemben, a voltaképpen táncterén foglalunk helyet, míg a játék közvetlenül előttünk és a lépcsőzetes emelvényen bonyolódik. Így beláthatunk a gyér fényű helyiségbe, ahol Blaskó szöszmötöl, nem feltűnően, de azért úgy, hogy előbb-utóbb észrevegyük. Aztán időnként alászáll a „földre”, hogy suhanó fantomfiguraként kicsenje a sejtelmesen megvilágított vászongerekek alatt álmódok szájából a fényesen világító álmokapszulákat. Úgymond házról házra jár, bekukkant a harmonikaként felcsukható „sátrak” alá, és mint egy baba segítkezik az álmok születésénél.

Blaskó Bori szerepe végül is ennyi; amiben csak az a szomorú, hogy a KET egyik legérzékenyebb, már-már ladányis kisugárzású és testalkatú táncosáról van szó. Nem mintha másoknak valódi játék lehetőség jutna, hiszen minden szereplő végeredményben statisztá. Nem véletlenül nem láttam lelkesedést az arcokon. Cserepes Gyuláról annyi emlékem maradt, hogy ő az, aki az előadás legelején, mintegy felütésként, ordítva-kapálózva bezuhan a térbe egy gumikötélen (nincs álmok zuhanás nélkül!). Major Lászlóról annyi, hogy realiztikus bájjal utánoz egy megkötözött, szabadulni vágyó ebet, s miután a vele szemben álló emberfalka ugatva, hörögve jól felhergelte magát, ő lazán két lábra áll, lecsatolja a hátáról a gumikötéletet, és szenvtelenül kísétál. Katonka Zoltánról, hogy csábosan járja a szambát; rá is bukik három grácia, aztán mégis ott marad alsónadrágra vetkőztetve egymagában, megsemmisülve az üres színpadon. Virág Melindáról, hogy még kezdő lélekbúvár, ahogy az egyik szeme elé szerelt lámpáscskával vizsgálódik egy húzódozó férfi testtájékain, hogy a lelkébe lészon. Hargitai Mariannról, hogy igen hosszan tart, amíg tükörcserepekből kirakja saját töredezett arcképét. A többiekéről még ennyi se. De minderről ők tehetnek a legkevésbé: ha nincs kihívás, nincs mérhető teljesítmény. Talán majd máskor.

Nordic moods – Landscape photography of our time

● ARKEN MUSEUM OF MODERN ART
www.arken.dk
ISHØJ
2008. május 30 – szeptember 14.

Museums in the 21st century – Concepts Projects Buildings

● LOUISIANA MUSEUM FOR MODERNE KUNST
www.louisiana.dk
HUMLEBÆK
2008. június 18 – szeptember 14.

Franciaország

Peter Doig

● MUSÉE D'ART MODERNE DE LA VILLE DE PARIS
www.mam.paris.fr
PÁRIZS
2008. május 30 – szeptember 7.

Richard Avedon

Photographies 1946–2004
● JEU DE PAUME – SITE CONCORDE
www.jeudepaume.org
PÁRIZS
2008. július 1 – szeptember 28.

Douglas Gordon

● COLLECTION LAMBERT
www.collectionlambert.com
AVIGNON
2008. július 5 – október 15.

Fall exhibition

● MAGASIN – CENTRE NATIONAL D'ART CONTEMPORAIN
www.magasin-cnac.org
GRENOBLE
2008. október 12 – 2009. január 4.

Hollandia

Beyond Paradise

● STEDELIJK MUSEUM BUREAU AMSTERDAM (SMBA)
www.smba.nl
AMSZTERDAM
2008. július 20 – szeptember 7.

Sandro Chia

● GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG
www.gemeentemuseum.nl
HÁGA
2008. május 24 – szeptember 8.

Empty Paradise

● FOTOMUSEUM DEN HAAG
www.fotomuseumdenhaag.com
HÁGA
2008. június 28 – szeptember 21.

Deep Screen – Art in Digital Culture / Proposal for Municipal Art Acquisitions 2008

● STEDELIJK MUSEUM CS
www.stedelijk.nl
AMSZTERDAM
2008. május 30 – szeptember 30.

The Vincent Award 2008

● STEDELIJK MUSEUM CS
www.stedelijk.nl
AMSZTERDAM
2008. június 20 – szeptember 30.

New World Order – Contemporary Installation Art and Photography from China

● GRONINGER MUSEUM
www.groningermuseum.nl
GRONINGEN
2008. április 27 – november 9.

Ai Weiwei

● GRONINGER MUSEUM
www.groningermuseum.nl
GRONINGEN
2008. március 2 – november 23.

Írország

Ulla von Brandenburg

Whose beginning is not, nor end cannot be
● IRISH MUSEUM OF MODERN ART
www.modernart.ie
DUBLIN
2008. május 28 – október 12.

Lengyelország

Manfred Mohr & Gabriel Orozco

ART STATIONS PREVIEW – IT FROM BIT
● STARY BROWAR GALLERY
www.grazynakulczyk.com
http://kulczykfoundation.pl
POZNAŃ
2008. május 31 – szeptember 30.

The Way Things Are... – Works from the Thyssen-Bornemisza Art Contemporary Collection

● CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ "ZNAKI CZASU"
www.csw.torun.p
TORUŃ
2008. június 14 – október 31.

Włodzimierz Pawlak

Self-portrait in After Images
● ZACHETA NARODOWA GALERIA SZTUKI
www.zacheta.art.pl
VARSÓ
2008. szeptember 9 – november 3.

Litvánia

Lithuanian Art 08. Photography

● THE CONTEMPORARY ART CENTRE
www.cac.lt
VILNIUS
2008. szeptember 12 – október 22.

Nagy-Britannia

Nahnou-Together Now

● TATE BRITAIN
www.tate.org.uk
LONDON
2008. június 6 – szeptember 7.

BP Portrait Award 2008

● NATIONAL PORTRAIT GALLERY
www.npg.org.uk
LONDON
2008. június 12 – szeptember 14.

Cy Twombly

Cycles and Seasons
● TATE MODERN
www.tate.org.uk
LONDON
2008. június 19 – szeptember 14.

Chantal Ackerman

● ANYA GALLACCIO
● CAMDEN ARTS CENTRE
www.camdenartscentre.org
LONDON
2008. július 11 – szeptember 14.

Liverpool Biennial 2008

www.biennial.com
LIVERPOOL
2008. szeptember 20 – november 30.

Németország

The Great Transformation – Art and Tactical Magic

● FRANKFURTER KUNSTVEREIN
www.fkv.de
FRANKFURT
2008. június 7 – szeptember 7.

Robert Rauschenberg

travelling '70-'76
● HAUS DER KUNST
www.hausderkunst.de
MÜNCHEN
2008. május 8 – szeptember 14.

NO END – Galériazáró finisszázs a Dorottya Galériában

2008. június 27.

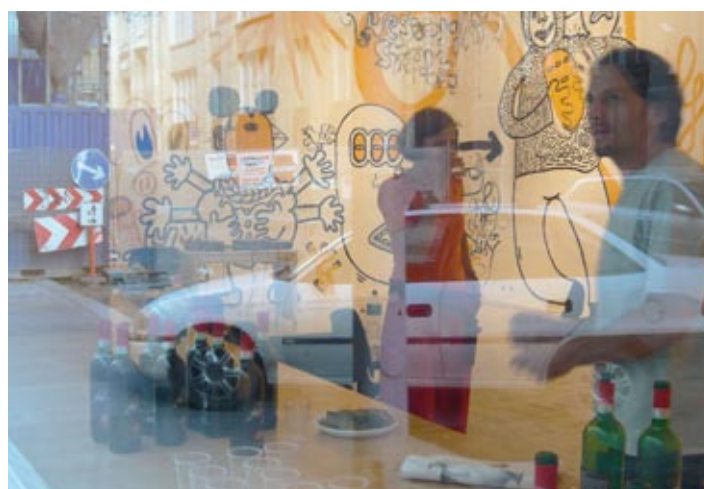
A Dorottya Galériának otthont adó épületben a nyár közepén a galériát is érintő átépítési munkálatok kezdődtek.

A kiállítóterem ideiglenesen bezárt, hogy azután majd egy új, korszerű, megváltozott alaprajzú tér köszönthesse ismét a látogatókat.

A szünet előtti utolsó kiállítás – Barakonyi Szabolcs: *Tébánya* – bezárását követően, street art művészek vettek időleges búcsút a kiállítóter falaira festett graffitivel a galériától Dj Ken zenei kíséretében.

Fotók: Rosta József

Olaszország

Kristof Kintera, Ilona Németh
 ● V.M.21 ARTE CONTEMPORANEA
www.vm21contemporanea.com
 RÓMA
 2008. június 29 – szeptember 27.

MANIFESTA7

www.manifesta7.it
 FORTEZZA/FRANZENSFESTE
 BOLZANO/BOZEN
 TRENTO
 ROVERETO
 2008. július 19 – november 2.

doubleNegatives

Architecture: Corpora in Si(gh)te – 11. Nemzetközi Építészeti Kiállítás / La Biennale di Venezia 2008
www.labiennale.org
 ● MAGYAR PAVILON (GIARDINI DI CASTELLO)
 VELENCE
 2008. szeptember 14 – november 23.

Románia

Periferic 8 – Art as Gift / Arta ca dar
 Bienala de Arta Contemporana
www.periferic.org
 IASI
 2008. október 3 – október 18.

Spanyolország

Olafur Eliasson
 ● FUDACIÓ JOAN MIRÓ
www.bcn.fjmiro.cat
 BARCELONA
 2008. június 20 – szeptember 28.

Brazília

28ª Bienal de São Paulo
<http://bienalsaopaulo.globo.com>
 SÃO PAULO
 2008. október 26 – december 6.

USA

Polaroids: Mapplethorpe
 ● WHITNEY MUSEUM OF AMERICAN ART
www.whitney.org
 NEW YORK
 2008. május 3 – szeptember 7.

The Art of Lee Miller

● SAN FRANCISCO MUSEUM OF MODERN ART
www.sfmoma.org
 SAN FRANCISCO
 2008. július 1 – szeptember 14.

Ausztrália

Revolutions – Forms That Turn / The 16th Biennale of Sydney
www.bos2008.com
 ● SYDNEY
 2008. június 18 – szeptember 7.

Kína

TRANSLOCALMOTION / 7th Shanghai Biennale 2008
 ● SHANGHAI ART MUSEUM
www.shanghaibiennale.org
 SHANGHAI
 2008. szeptember 8 – november 16.

Farewell to Post-Colonialism / Third Guangzhou Triennial

● GUANGDONG MUSEUM OF ART
www.gdmoa.org
 GUANGZHOU, GUANGDONG PROVINCE
 2008. szeptember 6 – november 16.

Tajvan

6th Taipei Biennial
www.taipeibiennial.org
 TAIPEI
 2008. szeptember 13 – 2009. január 4.

**MÚZEUMI NEGYED
 OCTOPUS ÖSSZMŰVÉSZETI HELYSZÍN**

Fotók: Ein Ferenc

MASSIVE ATTACK
BALATON SOUND
Zamardi, 2008. július 11.

Fotók: Eln Ferenc

